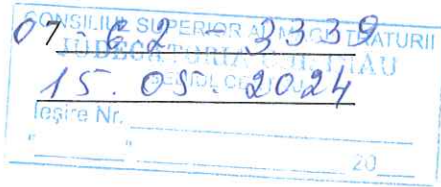

Mun. Chișinău, bd.Ștefan cel Mare și Sfint, 162
Republica Moldova
MD-2004, tel. (+373 22) 27- 27- 40,
tel./fax (+373 22) 27-03-79, e-mail: jcc@justice.md

Chisinau city, Ștefan cel Mare și Sfint, 162 avenue
Republic of Moldova
MD-2004, tel. (+373 22) 27 27 40,
tel./fax (+373 22) 27-03-79 , e-mail: jcc@justice.md

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu 28

Prin prezenta, Vă informăm că, în data de 13 decembrie 2021, reclamantul Chicu Evgheni a înaintat acțiune împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea deciziei, obligarea recalculării pensiei.

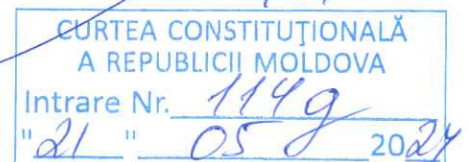
Reclamantul Chicu Evgheni, la 21.11.2023 a înaintat Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cerere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, în scopul verificării constituționalității prevederilor art. 12¹ din Cod de procedură civilă

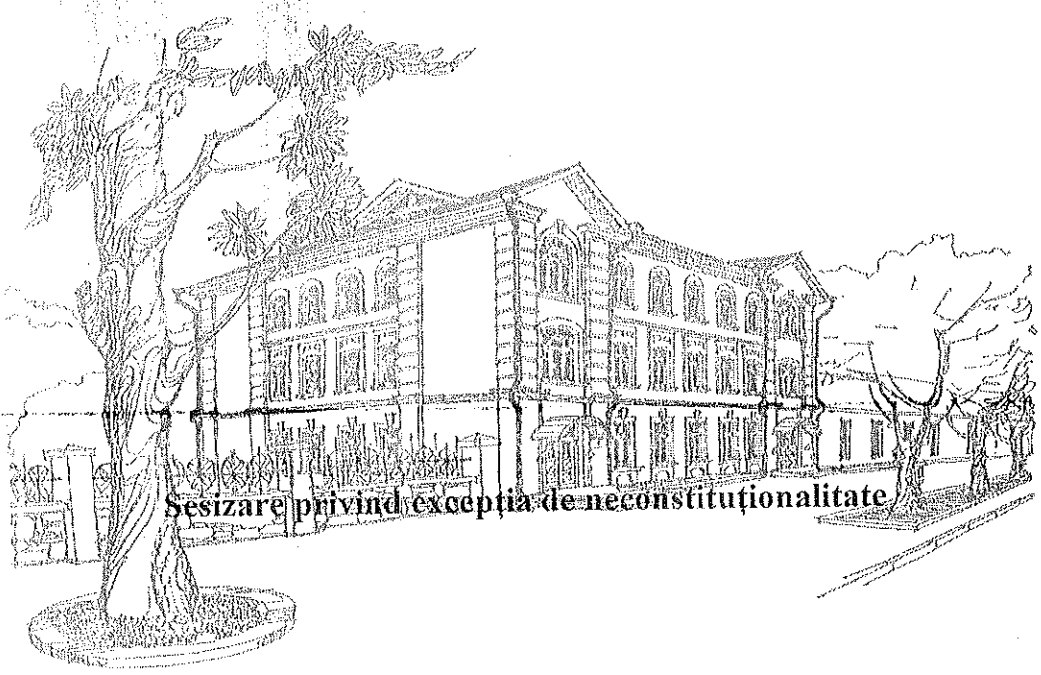
Prin încheierea din 29 aprilie 2024, a fost admisă cererea înaintată de Chicu Evgheni privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și s-a dispus a sesiza Curtea Constituțională a Republicii Moldova cu privire la realizarea controlului constituționalității neconstituționalitatea art. 98 din Codul Muncii al Republicii Moldova

Astfel, Vă expediem dosarul (creat) nr.3-3306/2021 cu următoarele acte: încheierea din data de 29 aprilie 2024; cererea-sesizare înaintată de către reclamantul Chicu Evgheni, copia cererii de chemare în judecată și actele anexate, *pe 34 file total.*

Judecătorul
Judecătoriei Chișinău, sediul Centru

Cazacu Grigorii

Sesizare privind exceptia de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹**A.1. Persoană fizică**1. Nume **Chicu**2. Prenume **Evghenii**5. Reprezentant (dacă este cazul) **avocat Coda Victor****A.2. Persoană juridică**

1. Denumire și sediu

2. Numărul și data înregistrării

3. Numele administratorului

4. Telefon și e-mail

5. Reprezentant

6. Adresa reprezentantului (va fi anonimată)

7. Telefonul și e-mail-ul reprezentantului (vor fi anonimăte)

A.3. Instanța de judecată1. Denumirea instanței de judecată/sediu **Judecătoria mun. Chișinău, Sediul Rîșcani**2. Judecător/complet de judecată **Cazacu Grigore**4. Adresa instanței de judecată ***mun. Chișinău, str. Kiev 3***5. Telefonul și e-mail-ul instanței de judecată ***jrs@justice.md***

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

Pe rolul instanței de judecată, Judecătoria mun. Chișinău, Sediul Râșcani, se află cauza de contencios administrativ nr. 3-3306/2021 la cererea de chemare în judecată depusă de Chicu Evgheni către Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la recalcularea pensiei.

La 01.09.2021 Chicu Evgheni a împlinit vârsta de pensionare conform prevederilor Legii nr. 1544/1093 Asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri.

La 13 septembrie 2021 acesta s-a adresat către Casa Teritorială de Asigurări Sociale, Oficiul Teritorial Chișinău Centru, pentru a deschide contul de pensii pentru vechime în muncă a lucrătorilor instituțiilor de forță.

Prin Decizia CNAS privind stabilirea pensiei nr. 9/2021/57687 a fost stabilită plata pensiei pentru vechime în muncă în quantum redus, fără a se lua în considerație sumele achitate în calitate de adaos pentru orele de muncă prestate *pe timp de noapte*

În cadrul procedurii prealabile de soluționare a litigiului, petiționarul a depus o cerere către Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă în baza Legii nr. 1544/1993 din 23-06-1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne pe motivul că la calcularea pensiei pentru vechimea în muncă nu a fost luată în calcul retribuirea muncii în orele de noapte. În motivare, acesta indică că orele de noapte au fost achitate de către angajator (Penitenciarul nr. 13, mun. Chișinău), au fost calculate și achitate în baza acestora impozitul pe venit în partea orelor de muncă prestate pe timp de noapte, însă aceste plăți nu au fost luate în calcul la calcularea pensiei pentru vechimea în muncă, or conform formulei de calcul, pensia pentru vechimea în muncă se calculează reieșind din salariul mediu de funcție, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu primite înainte de concediere, precum și din medial lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de muncă, cu excepția plăților compensatorii și a indemnizației bănești unice în mărimea sumei mijloacelor bănești de întreținere pe un an.

Prin răspunsul său, Casa Națională de Asigurări Sociale indică că la calcularea cuantumului pensiei, se include media lunară a recompenselor, plăților sporurilor și suplimentelor, care conform legislației în vigoare *sunt acordate permanent*. Se evidențiază faptul că sumele plătite pentru concediile de odihnă anuale suplimentare, indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă, *sumele pentru orele suplimentare inclusiv premiile nu se iau în calculul pensiilor, deoarece nu se încadrează în plăți cu caracter permanent*.

Astfel, la calcularea pensiei pentru vechime în muncă a petiționarului Chicu Evgheni, au fost luate în calcul sumele reflectate în certificatul eliberat de angajator *cu excepția sumelor pentru premiul anual (2359,68 lei) și pentru orele suplimentare (orele de noapte 11402,43 lei)*. În motivarea acestor raționamente, Casa Națională de Asigurări

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

Sociale indică că aceste sume nu au fost luate în calcul la stabilirea pensiei pentru vechimea în muncă deoarece nu se încadrează în plăți cu caracter permanent.

C. Obiectul sesizării³

Exercitarea controlului de constituționalitate a art. 44 alin. (2) din Legea Nr. 1544 din 23-06-1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne raportate la prevederile art. 103, 104 Codul Muncii sub aspectul criteriilor de claritate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite.

Aliniatul (2) art. 44 al Legii menționate prevede că *”Pensia pentru persoanele menționate se calculează din salariul funcției, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu primite înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu, cu excepția plăților compensatorii și a indemnizației bănești unice în mărimea sumei mijloacelor bănești de întreținere pe un an”*

La caz, salariul funcției include și plățile pentru orele de noapte, prestate în calitate de muncă permanentă, cu luarea în calcul a săptămânii de muncă de 40 ore în corespundere cu art. 95 alin. (2) Codul Muncii.

Astfel, salariatul prestează o muncă permanentă, pentru are este achitat fracționar, în dependență de timpul în care este prestată munca acestuia, și anume munca prestată pe timp de zi se achită diferențiat față de munca prestată pe timp de noapte, or munca prestată pe timp de noapte, conform calculelor efectuate de către Penitenciarul nr. 13 Chișinău (angajatorul) și Casa Națională de Asigurări Sociale se achită în corespundere cu prevederile art. 157 alin. (1) Codul Muncii *” În cazul retribuirii muncii pe unitate de timp, munca suplimentară (art.104), pentru primele două ore, se retribue în mărime de cel puțin 1,5 salarii de bază stabilite salariatului pe unitate de timp, iar pentru orele următoare - cel puțin în mărime dublă”*.

Conform Contractului individual de muncă, dar și regulamentele internă ale angajatorului, salariatul nu poate presta o muncă mai mare de 40 ore de muncă pe săptămână, fapt care în principiu se respectă. Cu toate acestea, atât angajatorul cât și Casa Națională de Asigurări Sociale interpretează greșit prevederile art. 104 codul muncii, unde se specifică că *” Se consideră muncă suplimentară munca prestată în afara duratei normale a timpului de muncă prevăzute la art. 95 alin. (2), la art. 96 alin. (2)-(4), la art. 98 alin. (3) și la art. 99 alin. (1)”*, adică munca prestată înafara contractului individual de muncă, de 40 ore pe săptămână.

Conform certificatului nr. 22 din 01.09.2022 privind plata soldei și ajutorului material pentru calcularea pensiei eliberate pe numele petiționarului, acesta primea un adaos suplimentar la salariu pentru munca prestată pe timp de noapte, dincolo de faptul că

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale ratione materiae. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

pentru munca respectivă era retribuit deja în baza salariul de funcție, în condiții generale. Adaosul pentru munca prestată pe timp de noapte nu reprezintă nimic altceva decât un spor la salariu, pentru condițiile nocive de muncă, astfel cum este prevăzut la art. 139 alin. (1) Codul muncii *"Pentru munca prestată în condiții nefavorabile salariaților li se stabilesc sporuri de compensare în mărime unică pentru salariații de orice calificare care muncesc în condiții egale la unitatea respectivă"*. La caz, observăm o interpretare a ceea ce s-ar putea numi *"muncă suplimentară"* și *"sporurilor de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile"*, denumită *"adaos"*.

În atare condiții, salariatul prestează o muncă în corespundere cu contractul individual de muncă, în limitele de ore de muncă prevăzute de legislație, fără a presta o muncă suplimentată în corespundere cu prevederile art. 104 Codul Muncii, și nu cade sub categoria salariaților care au dreptul de a primit *"Sporurilor de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile"* (cel puțin la nivel formal).

Cu toate acestea, angajatorul a decis să-i acorde salariatului un adaos la salariu pentru munca prestată pe timp de noapte, evidențiind-o într-o coloană aparte (la solicitarea expresă și directă a Casei Naționale de Asigurări Sociale). În acest fel, apare o diferență în aplicarea legislației pertinente speței, sub aspectul calificării plății sub formă de *"adaos"* la salariu, și cea de *"muncă suplimentară"*

Considerăm noi, că la caz, legislația pertinentă nu este destul de explicită și specifică întru a reglementa suficient de explicit și fără echivoc natura juridică a *"muncii suplimentare"* în condițiile art. 104 Codul Muncii și respectiv prevederile art. 157 alin. (1) Codul Muncii.

Art. 98 Codul Muncii prevede mecanismul juridic de repartizare a timpului de muncă în cadrul săptămânii, unde la alin. (4) prevede că *"Tipul săptămânii de lucru, regimul de muncă – durata programului de muncă (al schimbului), timpul începerii și terminării lucrului, întreruperile, alternarea zilelor lucrătoare și nelucrătoare – se stabilesc prin regulamentul intern al unității și prin contractul colectiv și/sau prin contractele individuale de muncă"*

Considerăm această prevedere legală mult prea vagă, discreționară, interpretabilă, și în fond, una care poate contravine părții ipotezei normei legale prevăzute la art. 98 Codul Muncii. Practica a demonstrat cerințele de pe piața muncii solicită prestarea unor diferite timpuri de muncă, cu regimuri de muncă diferite, implicit munci prestate în ture a câte 24 ore, unde timpul de muncă per săptămână se formează după criterii diferite decât cele generale, cum ar fi prestarea a câte 3 ture a câte 24 ore pe timp de săptămână, cu 4 zile de odihnă între ele, iar în alte săptămâni, 2 ture a câte 24 ore de muncă și respectiv 5 zile de odihnă (sau oricare alt regim, în dependență de specificul muncii prestate).

În acest fel, legislația muncii la capitolul specificat este insuficientă și lasă în practică un vacuum legislativ, care se umple cu anumite interpretări legale, care în consecință aduc o stare de incertitudine juridică, și evident o inechitate.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

Constituția Republicii Moldova

Art. 1 alin. (3) ” Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate”

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Avera dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

⁴ n ac... tã parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

DECLARAȚIE UNIVERSALĂ Nr. 12 din 10-12-1948

A DREPTURILOR OMULUI

Articolul 17

1. Orice persoană are dreptul la proprietate atât singură cât și în asocieră cu alții.
2. Nimeni nu va fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa.

Articolul 25

1. Orice persoană are dreptul la un nivel de viață corespunzător asigurării sănătății sale, bunăstării proprii și a familiei, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare, are dreptul la asigurare în caz de șomaj, de boală, de invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în alte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență ca urmare a unor împrejurări independente de voința sa.

PACT INTERNAȚIONAL Nr. 19 din 16-12-1966

CU PRIVIRE LA DREPTURILE ECONOMICE, SOCIALE ȘI CULTURALE

Articolul 2

1. Fiecare stat parte la prezentul Pact se angajează să acționeze, atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, în special pe plan economic și tehnic, folosind la maximum resursele sale disponibile, pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în prezentul Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative.

Articolul 4

1. Statele părți la prezentul Pact recunosc că în ce privește folosința drepturilor asigurate de către stat în conformitate cu prezentul Pact, statul nu poate supune aceste drepturi decât la limitările stabilite de lege, numai în măsura compatibilă cu natura acestor drepturi și exclusiv în vederea promovării bunăstării generale într-o societate democratică.

Articolul 5

1. Nici o dispoziție din prezentul Pact nu poate fi interpretată ca implicând pentru un stat, o grupare sau un individ vreun drept de a se deda la o activitate sau de a săvârși un

act urmărind suprimarea drepturilor și libertăților recunoscute în prezentul Pact ori limitări ale lor mai ample decât cele prevăzute în Pact.

2. Nu se poate admite nici o restricție sau derogare de la drepturile fundamentale ale omului, recunoscute sau în vigoare în orice țară în virtutea unor legi, convenții, regulamente sau cutume, sub pretextul că prezentul Pact nu recunoaște aceste drepturi sau le recunoaște într-o măsură mai mică.

Articolul 9

Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la securitatea socială, inclusiv asigurări sociale.

PRIMUL PROTOCOL ADITIONAL

la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiat la Paris la 20 martie 1952

Art. 1. - Orice persoana fizica sau juridica are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauza de utilitate publica si in condițiile prevăzute de lege si de principiile generale ale dreptului internațional.

LEGE Nr. 1544
din 23-06-1993

asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne

Articolul 44. Câștigul (solda) din care se calculează pensia

(1) Pensia pentru militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și pentru familiile lor se calculează din solda acestora.

(2) Pensia pentru persoanele menționate se calculează din salariul funcției, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu primite înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu, cu excepția plăților compensatorii și a indemnizației bănești unice în mărimea sumei mijloacelor bănești de întreținere pe un an.

Art.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

În cererea de chemare în judecată, petiționarul face trimitere la prevederile art. 10 alin. (2) din Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind Sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, care stipulează că componentele salariului lunar personalului din unitățile bugetare pentru activitatea desfășurată pe durata normală a timpului de lucru stabilită de lege este constituit din sporuri pentru munca suplimentară, pentru munca de noapte și/sau pentru munca prestată în zilele de sărbătoare nelucrătoare și/sau în zilele de repaus. Art. 19 alin. (4) al aceleiași Legi prevede că *”Personalul care, potrivit programului normal de lucru, își desfășoară activitatea între orele 22.00 și 6.00 beneficiază pentru orele lucrate în acest interval de timp de un spor în mărime de 50% din salariul de bază pe unitate de timp, în condițiile stabilite la art. 103 și 159 din Codul muncii al Republicii Moldova”*

Potrivit art. 44 alin. (2) din Legea Nr. 1544 din 23-06-1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne *”Pensia pentru persoanele menționate se calculează din salariul funcției, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu primite înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu, cu excepția plăților compensatorii și a indemnizației bănești unice în mărimea sumei mijloacelor bănești de întreținere pe un an”*

Conform pct. 2) și 3) din Hotărârea de Guvern nr. 78 din 21.02.1994 *”În media lunară a recompenselor, plăților, sporurilor și suplimentelor se includ recompensele, plățile, sporurile și suplimentele care, conform legislației în vigoare, sînt acordate permanent”* din salariul funcției deținute conform schemei de încadrare, salariul pentru gradul militar (gradul special), sporul procentual pentru vechime în muncă, primite înaintate de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente, primite în ultimul an de serviciu.

Potrivit Ordinului nr. 321 din 01.10.2023 al Administrației Naționale a Penitenciarelor al RM, a fost stabilit *că adaosurile pentru munca de noapte prestată se achită permanent.*

În această ordine de idei, părțile la proces întâmpină dificultăți în partea ce ține de interpretarea sintagmelor ”muncă de noapte” și ”plăți permanente”, or pe de o parte CNAS indică că munca prestată pe timp de noapte este o muncă suplimentară, prestată în condițiile art. 104 Codul muncii, pe când petiționarul Chicu Evgheni, cu referire la fișa de post și a actelor de dispoziție interne, indică că acesta prestează munca de noapte în condițiile art. 103, 159 Codul muncii, adică această muncă de noapte este muncă permanentă, prestată în condiții obișnuite, unde adaosul salarial de 50% din salariul de bază pe unitate de timp stabilit salariatului este neglijat, iar prețul pentru munca prestată în condițiile de noapte se calculează în mod unitar și egal cu orele de muncă prestate pe timp de zi.

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unu sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit, în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

Astfel, litigiul deferit instanței de judecată rezidă în aprecierea și calificarea criteriilor după care o muncă este considerată ca fiind una permanentă și una suplimentară, respectiv calcularea retribuirii muncii respective.

În acest context, organele abilitate cu calcularea și achitarea plăților sociale (CNAS) dispun de o lacună legislativă prin care refuză să ia în calcul munca prestată pe timp de noapte de către salariații care prestează o astfel de muncă în regim permanent, datorită specificului muncii.

Astfel petiționarul activa în calitate de Șef de grup al Secției siguranță și regim penitenciar, unde conform fișei de post, acesta activează în ture de a câte 24 ore fiecare. Datorită modului de organizare a activității penitenciarului, dar și specificul acestui tip de muncă, munca salariaților este retribuită pe ture de 24 ore, unde în interiorul acestor ture, se organizează pauze de odihnă, cu intervale de timp apreciate de Șeful penitenciarului. Munca de noapte prestată nu este considerată muncă suplimentară, or munca suplimentară presupune acea muncă prestată înafara orelor de muncă, înafara programului obișnuit de muncă, care se încadrează în tipul de muncă prestat cu acordul salariatului (sau în condiții speciale), munca prestată în afara duratei normale a timpului de muncă prevăzute la art. 95 alin.(2), la art. 96 alin.(2)-(4), la art. 98 alin.(3) și la art. 99 alin.(1) din Codul Muncii.

Această prevedere legală indică în mod clar diferența substanțială dintre o muncă permanentă și una suplimentară, care impune o limită temporală de prestare a muncii suplimentare.

La caz, petiționarul Chicu Evgheni presta o muncă de noapte permanentă pe întreaga perioadă de prestare a muncii, adică de la angajare până la pensionare.

În lipsa unor reglementări legale clare și precise cu privire la timpul de muncă, la aplicare legislației se creează situații care permit interpretarea abuzivă a situației de fapt și de drept, iar ca consecință lezarea drepturilor salariale, de proprietate a salariaților.

În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, petiționarul nu și-a putut prevedea comportamentul și efectele normele legale asupra drepturile sale de proprietate. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție (*a se vedea paragraful 10 al hotărârii Curții nr. 26 din 23.11.2010*).

Totodată, în hotărârea sa nr. 26 din 27.09.2016, Curtea Constituțională a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile. Prin urmare, Curtea reține că previzibilitatea și claritatea constituie elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

Mai mult decât atât, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza "Rotaru vs. România", hotărârea din 04.05.200, paragraful 55, a statuat cu privire la cerința previzibilității legii, că o normă este "previzibilă" numai atunci când este redactată cu

suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane care, la nevoie, poate apela la consultanța de specialitate, să își corecteze conduita.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că nu poate fi considerată "lege" decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice "cauza *Amann vs. Elveția*", hotărârea din 16.02.2000, paragraf 56). Textul preciziei legii impune ca legea, în situații în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (cauza *Silver și alții vs. Regatul Unit*, hotărârea din 25.03.1983, paragraf 80).

Statele semnatare urmează să respecte principiul egalității în fața legii, drept garantat de art. 16 al Constituției, precum și principiul inadmisibilității limitării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului, garantat de art. 54 al Constituției, prin neadmiterea aplicării unui tratament diferențiat față de participanții la proces, în speță partea acuzării și partea apărării (hotărârea Curții Constituționale nr. 11 din 08.05.2018).

Curtea Europeană a subliniat în jurisprudența sa, că tratamentul diferențiat echivalează cu discriminare, dacă nu are la bază o justificare obiectivă și rezonabilă, a persoanelor în situații similare. "Lipsa justificării obiective și rezonabile" presupune că diferența în cauză nu urmărește un "scop legitim" sau că nu există un "raport rezonabil de proporționalitate" între mijloacele folosite și "scopul urmărit" (*Sejdic și Finci vs. Bosnia și Herțegovina*, 22.12.2009, paragraf 42; *Stummer vs. Austria*, 07.07. 2011, paragraf 87; *Khamtokhu și Aksenchik vs. Rusia*, 24.01 2017, paragraf 64).

În jurisprudența sa cu privire la accesul la justiție, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că articolul 6 § 1 din Convenție include „dreptul la un tribunal”. Pentru ca dreptul de acces la un tribunal să se bucure de efectivitate, persoanele trebuie să aibă posibilitatea clară și practică de a contesta actele care constituie ingerințe în drepturile lor (*a se vedea Beneficio Cappella Paolini v. San Marino*, 13 iulie 2004, § 28). Curtea Europeană a stabilit că dreptul de acces la un tribunal nu include doar dreptul de a iniția o acțiune în justiție, ci și dreptul la soluționarea cauzei de către un tribunal competent să se pronunțe asupra tuturor aspectelor de fapt și de drept (*Fălie v. România*, 19 mai 2015, § 22 și § 24; *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România [MC]*, 29 noiembrie 2016, § 86).

Curtea Constituțională, în hotărârile adoptate, a menționat că unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului și ale statului de drept îl constituie principiul legalității, care derivă din articolul 1 alin. (3) din Constituție și anume din principiul constituțional al statului de drept.

În acest fel, **în drept, solicităm Curții Constituționale:**

1. Admiterea spre examinare a prezentei sesizări;
2. Efectuarea unui control de constituționalitate a art. 98 Codul Muncii sub aspectul clarității, previzibilității și accesibilității în partea ce ține de existența vacuumului legal de prestare a muncii pe ture a câte 24 ore de muncă, relativ art. 103, 104 Codul muncii (muncă suplimentară), prin prisma 44 alin. (2) din Legea Nr. 1544 din 23-06-1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

- cererea de chemare în judecată;
- răspunsul CNAS din 06.11.2021 nr. C-1963/21;
- certificatul nr. 22 din 01.09.2022 privind plata soldei și ajutorului material pentru calcularea pensiei eliberate pe numele petiționarului;
- cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate.

În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar ori date de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declar pe proprie răspundere și pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formulare de sesizare sunt exacte.

Locul mun. Chișinău, Republica Moldova,

Data 14.11.2023

Avocat Coda Victor

Semnătura

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

Dosarul nr. 3-3306/2021
2-21183091-12-3-13122021-1

ÎNCHEIERE

29 aprilie 2024

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediul Centru)

În componența:

Președintele ședinței,

Judecătorul

grefier

Cazacu Grigorii

Roman Anastasia

examinând în ședință publică cererea avocatului Coda Victor în interesele reclamantului Chicu Evghenii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza de contencios administrativ intentată de Chicu Evghenii împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea deciziei privind stabilirea pensiei nr. 91/2021/57687, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil,

a c o n s t a t a t :

Pe rolul Judecătoriei Chișinău sediul Centru se examinează pricina civilă la acțiunea intentată de Chicu Evghenii împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea deciziei privind stabilirea pensiei nr. 91/2021/57687, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Pe parcursul examinării pricinii, avocatul Coda Victor în interesele reclamantului Chicu Evghenii a depus o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

În motivarea cererii a indicat că prin prezenta, în conformitate cu art. 135 din Constituția Republicii Moldova solicită prin cerere, la care este anexată Sesizarea formulată în adresa Curții Constituționale a Republicii Moldova, pentru verificarea constituționalității prevederilor art. 98 Codul Muncii sub aspectul clarității, previzibilității și accesibilității în partea ce ține de existența vacuumului legal de prestare a muncii pe ture a câte 24 ore de muncă, relativ art. 103, 104 Codul Muncii (muncă suplimentară), prin prisma 44 alin. (2) din Legea Nr. 1544 din 23.06.1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, prin prisma corespunderii acestora exigențelor prevăzute de art. 7, art. 20 alin. (2), art. 21, art. 23 alin. (2) din Constituție Republicii Moldova, art. 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Astfel, solicită instanței de judecată sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova pentru verificarea constituționalității prevederilor 98 Codul Muncii sub aspectul clarității, previzibilității și accesibilității în partea ce ține de existența vacuumului legal de prestare a muncii pe ture a câte 24 ore de muncă, relativ art. 103, 104 Codul muncii (muncă suplimentară), prin prisma 44 alin. (2) din Legea nr. 1544 din 23.06.1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne.

Indică că potrivit art. 44 alin. (2) din Legea nr. 1544 din 23-06-1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, pensia pentru persoanele menționate se calculează din salariul

funcției, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu primite înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu, cu excepția plăților compensatorii și a indemnizației bănești unice în mărimea sumei mijloacelor bănești de întreținere pe un an.

Menționează că conform pct.pct. 2) și 3) din Hotărârea de Guvern nr. 78 din 21.02.1994 în media lunară a recompenselor, plăților, sporurilor și suplimentelor se includ recompensele, plățile, sporurile și suplimentele care, conform legislației în vigoare, sînt acordate permanent din salariul funcției deținute conform schemei de încadrare, salariul pentru gradul militar (gradul special), sporul procentual pentru vechime în muncă, primite înaintate de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente, primite în ultimul an de serviciu.

Afirmă că potrivit Ordinului nr. 321 din 01.10.2023 al Administrației Naționale a Penitenciarelor din Republica Moldova, a fost stabilit că adaosurile pentru munca de noapte prestată se achită permanent. Consideră că la caz, legislația pertinentă nu este destul de explicită și specifică întru a reglementa suficient de explicit și fără echivoc natura juridică a muncii suplimentare în condițiile art. 104 Codul Muncii și respectiv prevederile art. 157 alin. (1) Codul Muncii.

La caz, observă o interpretare a ceea ce s-ar putea numi muncă suplimentară și sporurilor de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile, denumită "adaos".

Consideră această prevedere legală mult prea vagă, discreționară, interpretabilă, și în fond, una care poate contravine părții ipotezei normei legale prevăzute la art. 98 Codul Muncii. Susține că practica a demonstrat cerințele de pe piața muncii solicită prestarea unor diferite timpuri de muncă, cu regimuri de muncă diferite, implicit munci prestate în ture a câte 24 ore, unde timpul de muncă per săptămână se formează după criterii diferite decât cele generale, cum ar fi prestarea a câte 3 ture a câte 24 ore pe timp de săptămână, cu 4 zile de odihnă între ele, iar în alte săptămâni, 2 ture a câte 24 ore de muncă și respectiv 5 zile de odihnă (sau oricare alt regim, în dependență de specificul muncii prestate).

Astfel, în vederea întrunirii celor patru criterii de admisibilitate susține următoarele, considerând a fi întrunite cumulativ condițiile legale și anume:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

Prin urmare solicită avocatul Coda Victor în interesele reclamantului Chicu Evghenii ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 98 din Codul Muncii al Republicii Moldova.

În ședința de judecată avocatul Coda Victor în interesele reclamantului Chicu Evghenii reiterînd circumstanțele de fapt și de drept invocate a solicitat admiterea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

În ședința de judecată reprezentantul Casei Naționale de Asigurări Sociale, nu s-a prezentat, fiind citat legal.

Analizând argumentele ce vizează ridicarea excepției de neconstituționalitate și raportându-le, per ansamblu, la chestiunea abordată, instanța de judecată consideră necesar de a ridica excepția de neconstituționalitate cu sesizarea în acest sens a Curții Constituționale a Republicii Moldova din următoarele considerente.

În corespundere cu art. 2 alin. (2) din Codul administrativ, anumite aspecte ce țin de activitatea administrativă privind domenii specifice de activitate pot fi reglementate prin norme legislative speciale derogatorii de la prevederile prezentului cod numai dacă această reglementare este absolut necesară și nu contravine principiilor prezentului cod.

În acord cu art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169-171.

Conform art. 230 din Codul administrativ, încheierile judecătorești care se motivează se emit în procedură scrisă. Dacă consideră necesar, instanța de judecată citează participanții la proces.

În conformitate cu art. 12¹ din Codul de procedură civilă,

(1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

(2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

(3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile.

(4) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin.(2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

(5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Instanța de judecată reține că avocatul reclamantului pretinde neconstituționalitatea art. 98 din Codul Muncii al Republicii Moldova.

La fel, instanța de judecată atestă că cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate enunțată, întrunește exigențele legale și urmează a fi admisă or, obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, excepția este ridicată de către subiectul abilitat de lege

cu acest drept, prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale a Republicii Moldova având ca obiect prevederile contestate.

În lumina celor menționate supra și în conformitate cu art. 2, 195, 230 din Codul administrativ, art. 12¹, 269-270 din Codul de procedură civilă, instanța de judecată,

d i s p u n e:

Se admite cererea avocatului Coda Victor în interesele reclamantului Chicu Evghenii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza de contencios administrativ intentată de Chicu Evghenii împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea deciziei privind stabilirea pensiei nr. 91/2021/57687, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Se sesizează Curtea Constituțională a Republicii Moldova cu privire la realizarea controlului constituționalității neconstituționalitatea art. 98 din Codul Muncii al Republicii Moldova.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova prezenta încheiere, sesizarea avocatului Coda Victor în interesele reclamantului Chicu Evghenii, copia acțiunii de contencios administrativ.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, se amână pledoariile.

Încheierea nu este susceptibilă de atac.

Președintele ședinței
Judecătorul

Cazacu Grigorii